

Lepolan huvilaympäristön ja Härmälän leirintäalueen maisemaselvitys

21.1.2025

Lepolan huvilaympäristön ja Härmälän leirintäalueen maisemaselvitys

21.1.2025

maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ Oy

Tilaaaja:	Tampereen kaupunki
Laatija:	Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy / Yrjö Ala-Heikkilä, Niina Alapeteri, Jonna Kankaanpää
Kartta-aineistot:	© Tampereen kaupunki
Valokuvat ja kartat:	Historialliset valokuvat ja kartat: TKA = Tampereen kaupunginarkisto, VKA = Vapriikin kuva-arkisto, TTA = Tampereen tilapalveluiden arkisto, MVKA = Museoviraston kuva-arkisto, KK= Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot. Visualisoinnit: Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
Nykytilan valokuvat:	Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
Etukannen valokuva:	Lepolan huvila puutarhoineen. Kuvasajankohta ei tiedossa. Tampereen kaupunginarkisto.

Sisällysluettelo

Saatteeksi	7
1 Johdanto	9
1.1 Tarkastelualueen sijainti ja liittyminen ympäristöön	9
1.2 Tarkastelualueen suunnittelutilanne	10
1.3 Käytetyt lähteet ja aiemmin laaditut selvitykset	11
2 Maisemaselvitys	13
2.1 Maiseman historia	13
<i>Lepolan huvila</i>	<i>14</i>
<i>Pakkalan huvila</i>	<i>17</i>
<i>Härmälän esikaupunki</i>	<i>18</i>
<i>Leirintäalue</i>	<i>19</i>
2.2 Maiseman ominaispiirteet	21
<i>Maiseman tilallisuus</i>	<i>21</i>
<i>Kasvillisuuden pääpiirteet</i>	<i>25</i>
<i>Maiseman häiriötekijät</i>	<i>26</i>
3 Maiseman arvot ja vaalittavat ominaispiirteet	28
Lähteet	33

HATANPÄÄ

Pyhäjärvi

Aaretti
Niemisen
puisto

Tehtaan-
kallion-
puisto

Härmälänsaarenskatu

Lepolan
puisto

Nuolialantie

Härmälän
rantapuisto

RANTAPERKIÖ

HÄRMÄLÄ

Perkiön-
puisto

PIRKKALA

Vähäjärven-
puisto

Vähäjärvi

Härmälän-
puisto

Tarkastelualueen sijainti. Ilmakuva Tampereen karttapalvelu.
Visualisointi Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Pyhäjärventie

0 100 200 300 400 500m 1000m

Saatteeksi

Tämä selvitys koskee Lepolan huvila-aluetta ja Härmälän leirintäaluetta. Lepolan huvila on viimeinen jäljellä oleva huvila Hatanpään kartanon maille Rantaperkiöön ja Härmälään sijoittuneesta kahdentoista huvilan huvilarannikosta. Huvilan tiluksille perustettiin 1900-luvun alussa maisemapuutarha, jonka alueella sijaitsee nykyisin Härmälän leirintäalue. Läntisin osa Lepolan maisemapuutarhasta hävisi vähitellen ensin Valtion lentokonetehtaan tiestön ja sittemmin asuinalueen alle. Tarkastelualueeseen lukeutuu myös Lepolan naapurissa sijainnut Pakkalan huvila, joka ei ole säilynyt.

Tämän maisemaselvityksen tavoitteena on muodostaa kuva alueen historiallisen kehityksen pääpiirteistä sekä nostaa esiin historiallisia vaiheita ilmentäneet arvokkaat maisemalliset kokonaisuudet ja yksityiskohdat. Selvitys toimii asemakaavoituksen lähtötietona.

Asemakaavamuutoksen myötä osa leirintäalueesta on tarkoitus muuttaa asuinkäyttöön ja täydennysrakentaa. Lepolan huvilan käyttötarkoitusta laajennetaan ja tutkitaan kiinteistön täydennysrakentamista esimerkiksi leirintätoimintoihin tai asumiseen. Rantavyöhyke muutetaan yleiseksi virkistysalueeksi, kävelyn ja jalankulun reittiverkostoa parannetaan ja Lepolanpuiston metsäinen alue säilytetään pääosin virkistyskäytössä. Leirintäkadun ja Nuolialantien ympäristössä varaudutaan katu ympäristön kehittämiseen.

Selvitys on laadittu syksyllä 2024 Tampereen kaupungin toimeksiantona Maisema-arkkitehti-toimisto Näkymä Oy:ssä, jossa työstä ovat vastanneet maisema-arkkitehdit Yrjö Ala-Heikkilä ja Niina Alapeteri sekä maisema-arkkitehtiopiskelija Jonna Kankaanpää. Työtä ovat Tampereen kaupungilta ohjanneet arkkitehti Milla Hilli-Lukkari-nen ja maisema-arkkitehti Kaisa Rantee.

Ilmakuva tarkastelualueesta kuvattuna koillisesta lounaaseen.
Tampereen kaupunki / Suomen Ilmakuva Oy 2024.

1 Johdanto

1.1 Tarkastelualueen sijainti ja liittyminen ympäristöön

Lepolan huvila ja Härmälän leirintäalue sijoittuvat Härmälän esikaupunkialueelle Pyhäjärven rantaan. Tarkastelualue rajautuu etelästä Nuolialantiehen, idästä Härmälän rantapuistoon ja lännestä Härmälänsaarenkadun korttelialueeseen.

Tarkastelualueen rajaava länsipuolen kerrostalojen korttelialue on kaavoitettu vuonna 2002 ja eteläpuolelle sijoittuva Härmälän esikaupunki on kaavoitettu vuonna 1936. Kortteleiden luoteispuolelle on säilynyt Härmälän mäkenä kutsuttu Tehtaankallionpuisto. Leirintäalueelta on kapea viheryhteys rantaviivaa pitkin länteen kohti Pirkkalaa. Leirintäalueelta itään, rantaa pitkin jatkuu leveä viheryhteys Rantaperkiöön ja edelleen Hatanpään kartanolle asti.

Tällä hetkellä Härmälän leirintäalue on aidattu, minkä vuoksi jalankulun ja pyöräilyn reitit eivät ole kytkeytyneitä ympäristöön. Kulku leirintäalueelle on ohjattu Leirintäkadun pohjoispäässä sijaitsevan pääsisäänkäynnin kautta.

Yllä kartta selvitysalueen (valkoinen pistekatkoviiva) liittymisestä ympäristöön. Kartassa kadut on esitetty harmaalla, jalankulun ja pyöräilyn reitit vaalean oranssilla ja rakennukset vaalean harmaalla. Kartta-aineisto Tampereen karttapalvelu. Visualisointi Maisema-arkkitehti-toimisto Näkymä Oy.

1.2 Tarkastelualueen suunnittelutilanne

Lepolan huvila lähiympäristöineen kuuluu yleiskaavassa esitettyyn maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön, tarkemmin Härmälän alueeseen (M21). Yleiskaavassa Lepolan huvilan alue ja Härmälän leirintäalue on merkitty asumisen ja virkistyssekoituneeksi alueeksi. Yleiskaavassa tarkastelualueen länsireunaa kulkee ohjeellinen virkistysyhteys ja ekologinen yhteys Pyhäjärven rannasta etelämpänä sijaitsevalle Vähäjärvelle.

Lepolanpuiston ja Härmälän leirintäalueen asemakaavassa vuodelta 1992 Lepolanpuisto on osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL) ja Härmälän leirintäalue telttailu- ja leirintäalueeksi (RT-1). Lepolan huvilan alue ja Lentäjänpuistikko on kaavoitettu vuonna 2002. Lepolan huvilan alue on asemakaavoitettu sosiaalitoiminta ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialueeksi, jolle saa rakentaa päiväkodin (YS-2). Lepolan huvila on suojeltu merkinnällä sr-2. Lepolan huvilan pihan puustolla ja Härmälän leirintäalueen länsiosaan sijoittuvalla puustolla on suojelumerkintä s-11. Asemakaavan eteläosaan sijoittuva Lentäjänpuistikko on kaavoitettu puistikoksi (VP).

Ote Tampereen kantakaupungin yleiskaavayhdistelmästä vuodelle 2040. Kartassa on esitettyä yleiskaavan Viherympäristö ja vapaa-ajanpalvelut -kartta ja Kulttuuriperintö-kartta. Vinoviivoitus tarkoittaa asumisen ja virkistyssekoittunutta aluetta, vihreä palloviiva tarkoittaa ohjeellista virkistysyhteyttä, paksu vihreä viiva pyöräliikenteen alueellista pääreitistöä, keltainen kolmio tarkoittaa ohjeellista uutta leirintäaluetta. Tampereen karttapalvelu.

Voimassa oleva asemakaavatilanne. Härmälän leirintäalueen kaava on vahvistettu vuonna 1992. Alueen länsipuolen korttelialue on kaavoitettu vuonna 2000. Selvitysalueen eteläpuolelle sijoittuvan pientaloalueen asemakaava on vuodelta 1936. Lepolan huvilan lähiympäristö sekä Lentäjänpuistikko on kaavoitettu vuonna 2002. Tampereen kaupunki.

1.3 Käytetyt lähteet ja aiemmin laaditut selvitykset

Tämä selvitys on laadittu asemakaavan tarkkuustasolla ja lähtötietoina on käytetty alueelta tehtyjä aikaisempia selvityksiä, historiallisia karttoja ja valokuvia, ilmakuvia sekä kirjallisuuslähteitä.

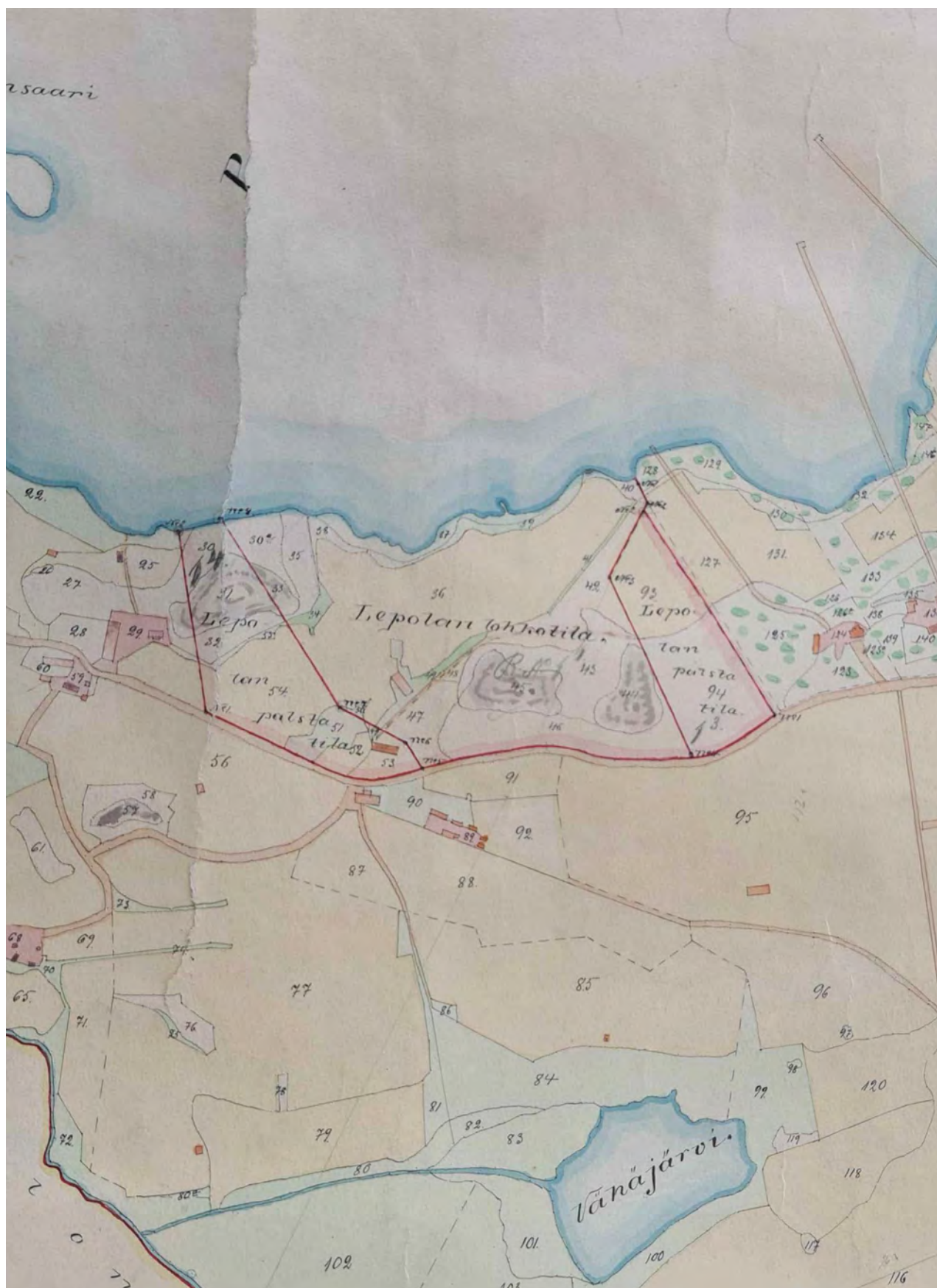
Vahanen Rakennusfysiikka Oy on laatinut Lepolan huvilasta rakennushistoriaselvityksen vuonna 2020. Kyseinen selvitys ja Juhani Hildenin vuonna 1993 kirjoittama kirja "Huvilarannikko" ovat toimineet historian vaiheiden kuvauksen pääasiallisena lähteenä. Maiseman muutosta on tutkittu pääosin historiallisten karttojen ja ilmakuvien avulla. Historiallisia aineistoja on lisäksi etsitty eri arkistoista ja Kansalliskirjaston digitoiduista sanomalehdistä (arkistot on lueteltu lähdeluettelossa).

Lepolan huvilan yhteyteen 1900-luvun alussa perustetun puistomaisen maisemapuutarhan suunnitelmaa ei ole löytynyt, eikä sellaista ole to-

dennäköisesti koskaan laadittu. Maisemapuutarhan alkuperäisestä asusta ei ole jäänyt valokuvia. Tärkein lähde maisemapuutarhan sommitelman tarkasteluun on ollut vuoden 1946 ilmakuva. Puuston osalta tärkeänä lähteenä on toiminut Tampereen Infran vuonna 2024 laatima puustokartoitus. Maisemaselvityksessä on myös hyödynnetty Rambollin vuonna 2021 laatimaa luontoselvitystä.

Tänään alkaa maassa n.s. raittiusviikko, jota vietetään juhlin, esitelmätilaisuuksin ja kokouksin eri puolilla Suomea. Tampereen ja sen lähimmän ympäristön tilaisuuksista tehdään selvää toisessa paikassa lehteä. Pyydän kiinnittää lukijaini huomion näihin tilaisuuksiin. Samalla toivon, että tämä nyt alkava raittiusviikko voisi mahdollisimman suuressa määrässä selvittää käsityksiä raittiuslanteestamme ja tuoda yhä suurempien kansalaispiirien tietoisuuteen vakaan pyrkimyksen siihen päämäärään, joka tämänkin viikon tarkoituksena on: Suomen kansan raitistuttamiseen. * Viime kesänä päätti kaupunginvaltuusto ostaa Pyhäjärven etelärannalla olevan Lepolan huvilan maa-alueineen kaupungille. Kauppa ei perustunut niinkään paljoa siihen, että kaupunki tätä huvilaa nykyään erikoisemmin tarvitsisi kuin siihen, että huvila oli kaupungille saatavissa edullisin ehdoin, jonka vuoksi se	kannatti hankkia mahdollista myöhempääkin tarvetta varten. Oston tapahduttua on käyty harkitsemaan, mihinkä kaupungin tarkoituksiin Lepolaa voitaisiin nyt jo käyttää, mutta mikäli näyttää, ei se ainakaan sellaisenaan sovellu yhteen enempää kuin toiseenkaan tarkoitukseen. Lähinnä lienee nykyään kysymyksessä huvilan luovuttaminen lastenkodiksi, jossa tapauksessa tietysti rakennuksessa on tehtävä tarpeelliset korjaukset. Erään mahdollisuuden tälle huvilalle ja sen alueelle käytäntöä etsittäessä haluaisin puolestanti tässä tuoda julkisuuteen. Kaupungissamme on puute n.s. kansanpuistosta sellaisen yhteyteen kuuluvine ravintola- y.m. laitoksineen. Viikinsaaressahan ainoa kansanpuistomme on ollut, mutta sekin on vähitellen muodostunut oman rajoitetun yleisönsä tyyssijaksi, jonka joukossa huligaaniaineksilla on oma asemansa. Sitäpaitsi lienee kyllä suunnitelma kansanpuiston järjestämisestä Pyyntikille, mutta vaikka tämäkin suunnitelma joskus toteutuisi, ei se yksinään riittäisi koko kaupungin asujamiston tarpeisiin, varsinkaan sen jälkeen kun kaupunki nykyisestään vielä laajenee. Varsin paikallaan onkin mielestäni ajatus, että nykyisen kaupungin etelä- ja kaakkoispuolelle tulevaisuudessa kasvavan kaupungin keskeen tai läheisyyteen varattaisiin riittävä kansanpuistoalue, jollaiseksi juuri Lepola erikoisen hyvin soveltunee niin asemapaikaltaan kuin jo valmiina olevilta rakennuksiltaan ja puistoiltaankin. Tietääkseni on tällä ehdotuksella, joka tarkoittaa sekä kaupungin asujamiston terveydellisten seikkojen huomioonottamista että muunlaisen virkistystarpeen täyttämistä, kannatusta m.m. kaupungin lääkäripiireissä. Luulenpa, että tällainen kansanpuisto Pyhäjärven kauniilla etelärannalla nytkin jo tulisi suosituksi, onhan se siksi lähellä varsinaista kaupunkia, jossa muuta tällaista virkistyspaikkaa ei juuri laisinkaan ole. Joka tapauksessa, mikäli Lepolan huvilaa tällä kerralla päätet-	täisiinkin käyttää joihinkin muihin tarkoituksiin, alistan esittämäni ehdotuksen harkittavaksi vastaisuuden varalle. * Huomiota on herättänyt viime päivinä Viipurissa tapahtunut vangitseminen ja sen seurauksena maastakarkotus. Tarkotan virolaissyntyisen Herman Valkin juttua. Tämä herra on harjoittanut maassamme, lähinnä Viipurissa ja Karjalassa, pitkän ajan salaista vakoilua Venäjän hyväksi. Eipä silti, että hän on ainoa tähän häpeälliseen ammattiin sekaantunut ja meidän asioittemme ja aivoitustemme neuvostovalalle tiedoittaja. Niitä on, surkeata tunnustaa, suuri joukko, ja, mikä surullisinta, vielä oman maan kansalaisia. Mutta mikä tässä vakoilujutussa on pääasia, on lausua viranomaisille tunnustus päättävästä ja nopeasta toiminnasta moisen herran suorimiseksi maan rajan taakse. Lisäksi tämä tapaus kehottaa kaikkia isänmaallisia kansalaisia tarkoin pitämään silmällä kaikenlaisia Valkeja, jol-
---	---	---

Yllä ote Aamulehdestä, jossa on ehdotus Lepolan alueen käytöstä kansanpuistoksi. Aamulehti 01.11.1925. KK.

Kartta vuodelta 1915, jossa on esitettynä Lepolan lohkotilan ja kahden Lepolan palstatilan rajat. Karttaan ei ole vielä merkittynä Lepolan huvilan rakennusta, koska kartta on siinä olevan tekstin mukaan piirretty vuoden 1894 mittausten pohjalta. Lepolan palstatilat liitettiin keskellä olevaan lohkotilaan vuosina 1911 ja 1913. Kartassa on myös nähtävillä Härmälän alueen vanhin tila Härmälänmäen länsipuolella, numeron 29 kohdalla. TKA.

2 Maisemaselvitys

2.1 Maiseman historia

Vanhon karttojen perusteella tarkastelualueen maisemaa hallitsi 1700-luvulta 1900-luvun alkuun asti pelto- ja niittyalueet, rantametsiköt sekä nykyisen Lepolanpuiston kalliainen mäki. Tarkastelualueen läheisyydessä sijaitsi Härmälän yksinäistila, joka on alueen vanhin mainittu tila. Tarkastelualueen eteläpuolella kulkeva Tampereelta Pirkkalaan johtanut tie oli käytössä jo 1700-luvun lopulla. Lepolan alueella sijaitsi 1800-luvun lopussa (ks. viereisen sivun kartta) joitakin rakennuksia, joiden historiaa ei tunneta. Ne lienevät olleen Hatanpään kartanon peltoviljelyyn liittyviä talousrakennuksia.

Pyhäjärven rantaan Hatanpään kartanon maille kehittyi 1800-luvun lopulla niin sanottu huvilarannikko. Kaupungin ulkopuolella sijainneelle puustoiselle ranta-alueelle rakennettiin lyhyen ajan sisällä yhteensä 12 huvilaa. Lepola oli suurin huvilarannikon huviloista 15 hehtaarin lohkotilallaan ja ainoa, joka ulottui maantiestä rantaviivaan asti.

Yllä Tampereen kaupungin asemakartta vuodelta 1939. Kartassa on esitettyä huvilarannikon kymmenen huvilaa, joista Lepola on suurin. 1. Lindgren, 2. Metsola, 3. Cajanus, Enqvist ja Jensen, 4. Blom, Enqvist, 5. Talvitien ranta, 6. Kuusela, 7. Borenius (neuvola), 8. Rantalinna, 9. Pakkala ja 10. Lepolan lohkotila. Tampereen kaupunki.

Lepolan huvila

Lepola oli itsenäinen tila, jonka Ossian Erik Vuorenheimo (1847-1917) sai puolisoineen perinnönjaossa haltuunsa vuonna 1903. Lepolan huvila rakennettiin 1900-luvun alkuvuosina. Vuorenheimo oli kiinnostunut puutarhanhoidosta ja vuonna 1906 käynnistyivät laajat istutustyöt silloisen puutarhurin, entisen hevosvaunujen kuljettajan livar Laakson johdolla. Lepolaan muodostui laaja maisemapuutarha, kun huvilan entiselle peltoalueelle istutettiin suuri määrä kuusia, pihtoja ja lehtikuusia sekä tammia maisemapuutarhan tyyli-suunnan suunnitteluperiaatteita noudattaen. Havupuista muodostettiin ryhmiä ja laajoja yhtenäisiä aidanteita. Tammista istutettiin kujanteita. Taimet tulivat Evolta ja niiden istuttamiseen saatiin ohjeistusta Evon metsänhoitajalta. Rannan suuntaisesti istutetulla kuusi- ja pihta-alueella lieenee tavoiteltu suojaa järveltä puhaltavalle pohjoistuulelle. Maisemapuutarhassa oli puiden lomassa kaartuilevia käytäviä ja puutarhakalusteita. Tiluksilla oli myös tenniskenttä. Lepolan huvilasta ja muista rakennuksista on kerrottu tarkemmin rakennushistoriaselvityksessä. Maisemapuutarhan lisäksi Lepolan tiluksilla sijaitsi laaja hyötypuutarha, jossa oli suuri määrä omena- ja kirsikkapuita, satoja marjapensaita, iso kasvihuone tomaatin kasvatusta varten sekä lavaviljelyä. Hyötypuutarha oli rajattu tiestä orapihlaja-aidalla. Hyötypuutarhan ja maisemapuutarhan laajuus-

desta ja merkittävydestä kertoo jotakin vuoden 1912 senaatinkartan puutarha-merkintä. Muille huvilarannikon huviloille ei ollut merkitty puutarhaa lainkaan.

Lepolan huvilalta tammikujannetta pitkin pääsi siirtymään Pyhäjärven rannassa sijainneelle rakennukselle, joka oli todennäköisesti rantasauna. Rannalle sijoittui myös Lepolan huvilan laituri, jonka päähän sijoittunut uimahuone palveli huvilan omistajia ja vieraita.

Kaupunki osti Lepolan tilan vuonna 1925, mutta ilmeisesti Lepolan itse oppineena puutarhurina toiminut livar Laakso jatkoi puutarha- ja maanviljelystä vuoteen 1929 asti. Lepola toimi vuosina 1927-1939 lastenkotina, jonka jälkeen Lepola otettiin sotilaskäyttöön. Kaupunki sai Lepolan takaisin itselleen vuonna 1945, jonka jälkeen Lepola toimi lasten seimenä eli päiväkotina. Lastenkodin aikaan toimintaan kuului puutarhan hoito, joten Lepolan puutarha pysyi pitkään hyvässä kunnossa. 1930-luvulla Lepolan tilasta lohkaistiin luoteisosaa Valtion lentokonetehtästä varten. Suuri osa tilan puutarhasta siirtyi tuolloin valtion omistukseen. Tuolle alueelle Lepolan päärakennuksen pohjoispuolelle, Pyhäjärven rantaan valmistui vuonna 1948 pienkerrostalo. Samoihin aikoihin rakennettiin myös nykyinen Härmälänsaarensaari.

Yllä valokuva Lepolasta, joka toimi muun muassa lastenkotina. Kuvausajankohta ei tiedossa, vuosien 1927-1939 välillä. VKA.

Ylinnä valokuva Lepolan puutarhasta noin 1930-luvulla. Kuvaus-
ajankohta ei tiedossa. TKA.

Yllä valokuva hevosvaunuista Lepolan edustalle noin vuonna 1905.
Lepolan huvilan itäpäädyn ohitse avautuu näkymä kohti Pyhäjär-
veä. Maisemapuutarhaa ei ole kuvan otto hetkellä vielä istutettu.
Kuva kirjasta Juhani Hildén, Huvilarannikko, 1993. Kuvan omistaja
Reijo Vuorinen.

Ylinä kartta Lepolan ja Pakkalan huvilan tiloista Lepolan lasten-kodin aikaan. Kartan tarkka ajoitus ei tiedossa, mahdollisesti vuosi 1926. Härmälän esikaupunkialueen asemakaavan tonttijako mahdollisesti lisätty myöhemmin. TTA.

Yllä vuoden 1946 ilmakuva Lepolan huvilan tilasta. Itäreunalla näkyy Pakkalan huvila peltoalueineen. Lepolan huvilan länsipuolella näkyy myös huvilan puutarha. Tampereen karttapalvelu.

Pakkalan huvila

Pakkalan huvila sijaitsi Lepolan huvilan itäpuolella noin 1900-luvun alusta 1960-luvun puoliväliin asti. Pakkalan huvilan kahden hehtaarin tila oli viljelyskäytössä ja pelloilla kasvatettu kaura ja heinä mahdollistivat lehmien, sikojen ja kanojen pitämisen. Huvila purettiin Härmälän leirintäalueen tieltä, mutta pihapiirin paikan voi kuitenkin aistia vanhojen ja korkeiden kuusien, koivujen ja vaahteroiden osoittamana. Pakkalaan johtanut huvilatie on edelleen käytössä, nykyään leirintäalueen käytävänä.

Valokuva Pakkalan huvilasta, jonka edustalla on useampia heinäseipäitä 1950-luvun lopulla kuvattuna. Taustalla siintää Tampereen kaupunki. Kuva Juhani Hildén, kirjasta Huvilarannikko, 1993.

Valokuva Pakkalan huvilasta Pyhäjärven suunnasta kuvattuna. Kuvausajankohta ei tiedossa. Pakkalan huvilan rantavyöhyke on koostunut harvemmasta puustosta ja pienistä avoimista niittykuvioista, minkä ansiosta huvilalta on avautunut näkymiä Pyhäjärvelle. Kuva Juhani Hildén, kirjasta Huvilarannikko, 1993.

Härmälän esikaupunki

Lepola sijoittui Härmälään, josta muodostui yksi Tampereen ensimmäisistä esikaupungeista. Työväen asutusta oli alkanut syntyä kaupungin rajojen ulkopuolelle jo 1900-luvun alusta alkaen. Tampereen kaupunki osti Hatanpään kartanon maat vuonna 1913 ja 1920-luvun alussa Härmälä liitettiin Tampereeseen. Pian tämän jälkeen alueelle laadittiin asemakaava. Härmälään, Hatanpään kartanon entisille peltoalueille muodostui 1930-luvulla pientaloihin painottunut asuinalue. Vanhan maantien (nykyinen Nuolialantie) pohjoispuoli jäi pääosin puistovyöhykkeeksi. Härmälän asuinalueetta laajennettiin lännen suuntaan vuonna 1935. Rakentaminen eteni Lepolan eteläpuolisille alueille 1930- ja 1940-luvun taitteessa. Vuonna 1936 Härmälään, Lepolan länsipuolelle valmistui Valtion lentokonetehtas, jonne rakennettiin tie, nykyinen Härmälänsaarenkatu, vuosien 1946-1956 välillä Nuolialantieltä Härmälän

mäen pohjoispuolelta linjattuna. Tämä tie halkoi Lepolan huvilan länteen sijoittuneen puutarhan. 1940-luvun lopulla lentokonetehtaan alueelle, Lepolan alarakennuksen läheisyyteen rakennettiin yksi pienkerrostalo. 2000-luvulla Lepolan länsipuolelle, entisen lentokonetehtaan alueelle kaavoitettiin kerrostaloalue. Lähimmät kerrostalot rakennettiin alle 40 metrin päähän Lepolan päärakennuksesta Härmälänsaarenkadun varteen.

Yllä vuoden 1947 valokuva Härmälän esikaupungin alueesta. Etualalla Lepolan peltoja. Ei ole tiedossa olivatko pellot edelleen Lepolassa toimineen lastenseimen käytössä. Vasemmalla Lepolan puutarhaa ja yksi ulkorakennus. Valokuvaaja Poutvaara Matti. MVKA.

Leirintäalue

Lepolan huvilan maisemapuutarhaan sijoittuvasta Härmälän leirintäalueesta päätettiin vuonna 1958. Leirintäalue sijoittui Lepolan maisemapuutarhaan, Lepolan huvilan ja sen lähiympäristön säilyessä lastentarhan käytössä. Myöhemmin 1960-luvun alussa leirintäalue laajeni Pakkalan huvilan alueelle, mikä johti Pakkalan huvilarakennuksen poistumiseen. Leirintäalueelle rakennettiin paljon uusia kulkureittejä ja käytäviä sekä leirintätoimintaa palvelevia rakennuksia. Leirintäalueen perustamisen yhteydessä Pyhäjärven rantaan rakennettiin pitkä kivilouheella verhoitu maapengerlaituri jonka järven puoleiseen päähän sijoitettiin veteen laskeutuvat uima-portsaat. Laituripenkereen sivuille kylväytynyt puusto on aikojen saatossa muodostanut koivukujanteen laiturin päähän johtavan käytävän molemmin puolin.

Vuoden 1959 valokuva Härmälän leirintäalueen sisäänkäynniltä. Sisäänkäynnille sijoittuva maisemallisesti merkittävä puistolehmus on yksi Lepolan huvilan maisemapuutarhan säilyneistä puuyksilöistä. Valokuvaaja Juhani Riekkola. VKA.

Yllä vuoden 1959 valokuva nykyisen Härmälän leirintäalueen päärakennuksen kohdalta Pyhäjärven suuntaan kuvattuna. Valokuvaaja Juhani Riekkola. VKA.

Valokuva Härmälän leirintäalueen itäiseltä puolelta. Alueelta avautuu näkymä Pyhäjärvelle kohti Tampereen Pyynikkiä. Kuva otettu vuosien 1965-1975 välillä. Valokuvaaja Matti Selänne. VKA.

Valokuva leirintäalueen länsisuunnasta kohti itäreunaa. Alueen keskiosassa, valokuvan oikeassa reunassa, on säilynyt lännenpihtaryhmä. Tila rajautuu itäreunaltaan, valokuvan kuvaussuunnastaan, lännenpihtavyöhykkeeseen. Kuva otettu vuosien 1965-1975 välillä. Valokuvaaja Matti Selänne. VKA.

Leirintäalue on alkanut laajenemaan Pakkalan huvilan puolelle vuoden 1963 valokuvassa. Länsireuna, valokuvan vasen reuna, rajautuu tiiviiseen lännenpihtariviin, joka rajasi Lepolan maisemapuutarhaa. Pakkalan huvilan entiset pellot ovat alkaneet metsittymään ja heinittymään. Taustalla Tampereen Pyynikki. Valokuvaaja Veikko Lintinen. VKA.

MAISEMAN NYKYINEN TILALLISUUS 1:3000

- AVOIN MAISEMATILA
- PUOLIAVOIN MAISEMATILA
- SULKEUTUNUT MAISEMATILA
- MAISEMATILAA RAJAAVA PUUSTOINEN REUNA, SULJETTU
- MAISEMATILAA RAJAAVA PUUSTOINEN REUNA, PUOLIAVOIN
- PUUKUJANNE TAI -RIVI, MAISEMALLINEN ASEMA HÄMÄRTYNYT
- MAISEMASSA HAHMOTTUVA RINNE, MÄKI TAI SELÄNNE
- LEPOLAN HUVILA, RAKENNUKSEN MERKITYS MAISEMASSA HÄMÄRTYNYT
- SÄILYNYT NÄKYMÄ KOHTI LEPOLAN HUVILAA
- TAMMIKUJANNETTA PITKIN OLEVA NÄKYMÄ LEPOLAN HUVILALTA KOHTI PYHÄJÄRVEÄ
- RANTAVIIVASTA AVAUTUVAT LAAJAT JÄRVINÄKYMÄT
- LEPOLAN HUVILAN 1900-LUVUN ALUN MAISEMATILAAN KUULUNUT AVOIN, JÄRVINÄKYMÄ, JOKA HÄVINNYT RANNANSUUNTAISTEN ISTUTUSTEN MYÖTÄ
- PAKKALAN HUVILAN 1900-LUVUN ALUN MAISEMATILAAN KUULUNUT AVOIN JÄRVINÄKYMÄ, JOKA HÄVINNYT UMPEENKASVUN MYÖTÄ
- SELVITYSALUEEN RAJAUS

Maiseman nykyinen tilallisuus -kartta.
Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

2.2 Maiseman ominaispiirteet

Maiseman tilallisuus

Lepolan huvilan entinen maisemapuutarha sijoittuu Lepolanpuiston kallioisen ja metsäisen mäen pohjoispuolelle, mäen ja Pyhäjärven väliin, loivasti pohjoissuuntaan järvelle viettävään rinnemaastoon. Rannan läheisyydessä maasto laskee voimakkaammin muodostaen maisemassa erottuvan rinteen, entisen rantatörmän, joka on jäänne Pyhäjärven aiemmasta vedenpinnan tasosta. Maisematila on pääosin puoliavointa. Nurmi-alueella kasvava puusto muodostaa ryhmiä, jotka tukeutuvat 1900-luvun alussa istutettuihin puuaiheisiin. Lepolan maisemapuutarhan istutettujen puiden muodostama tilallisuus on hämärtynyt ympäröivien puiden kasvun ja leirintäalueella tehtyjen muutosten vuoksi.

Lepolanpuisto erottuu maisemasta ympäristöään korkeammalle nousevana kalliomäkenä. Sen puustoiset rinteet rajaavat näkymiä ja reunustavat maisematiloja kaikissa ilmansuunnissa. Lisäksi maisemassa selkeästi erottuva maisemallinen elementti on rannan puustoinen vyöhyke, joka muodostaa suljetun reunan leirintäalueelle. Ajan saatossa harventuneet havupuuistutukset sekä havupuiden väleihin kylväytyneet lehtipuut ja syntyneet aukkopaidat tekevät muodostuvasta maisematilan rajasta monimuotoisen ja osin puoliavoimen. Näissä kohdin puiden välistä pilkottaa siellä täällä järvi. Rantaviiva on pääosin puustoinen avoimena pidettyä uimarantaa lukuun ottamatta. Puiden ollessa lehdessä näkymiä järvelle

aukeaa hyvin vähän. Tammikujan päätteestä aukeaa tällä hetkellä selkein visuaalinen yhteys järvelle.

Avointa maisematilaa on jäljellä vähän. Leirintäalueen avoimia nurmikenttiä reunustavat puoliavoimet puustoiset reunat. Rantaan johtava tammikujanne erottuu maisemasta heikosti, vaikka sen ympärillä onkin avoimempaa maisematilaa. Sen ympäristöön on alun perin istutettu puustoa, ja tammikujanteen keskeltä puuttuu muutama puupari. Myös Lepolan edustan poikittainen vanha tammirivi, Lepolan huvilaa kohti rannasta kaartuva vanha tammirivi sekä muut istutetut aiheet ovat vaikeasti hahmotettavissa ympäröivän puuston kasvaessa hyvin lähellä näitä aiheita.

Lepolan huvila ei erotu leirintäalueelta päin selkeästi sen sijaitessa hieman korkeammalla mäellä leirintäalueeseen nähden. Rantaan johtavaa tammikujaa pitkin on kuitenkin mahdollista nähdä Lepolan huvilarakennuksen kulmaa, mutta näkymä huvilan pihapiiriin avautuu vähitellen vasta kujanteen päästä. Lepolan huvilan pihapiiriin ja Nuolialantien väliin jäävä alkuperäisiin istutuksiin lukeutuva kuusirivi ja sen edustan Lepolanpuiston mäen metsäisempi vyöhyke muodostavat suljettua reunaa, minkä vuoksi huvila ei ole huomattavissa Nuolialantien suunnalta. Huvilan portilta kuitenkin avautuu kapea näkymä kohti huvilaa.

Härmälän leirintäalue näyttäytyy Pyhäjärveltä päin yhtenäisenä ja puustoisena alueena, jollaisena se on piirtynyt jo Lepolan huvilan aikana 1900-luvun alussa.

Huom. Nykytilan valokuvien kuvaussijainnit on esitettyinä numeroin raportin lopun indeksikartassa.

1

Yllä viistoilmakuva leirintäalueen länsipuolelta koillisesta kuvattuna. Lepolan huvilan edustan tammikujanteiden maisemallinen asema on hämärtynyt.

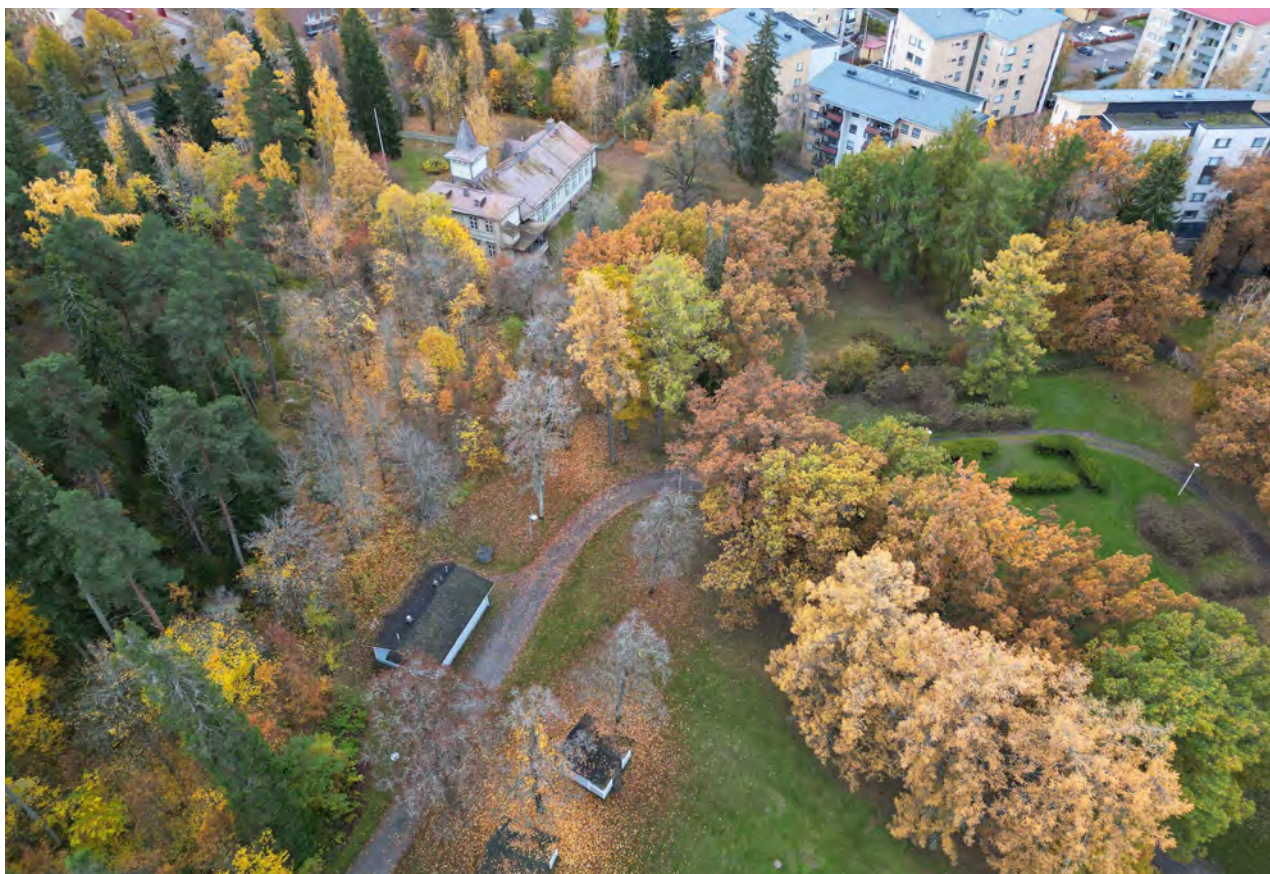
Alla viistoilmakuva leirintäalueen itäpuolelta koillisesta kuvattuna. Pakkalan sittemmin purettu huvila sijaitsi kuvan vasemmassa alakulmassa. Leirintäalueen nurmikentät on perustettu Pakkalan peltöjen paikalle.

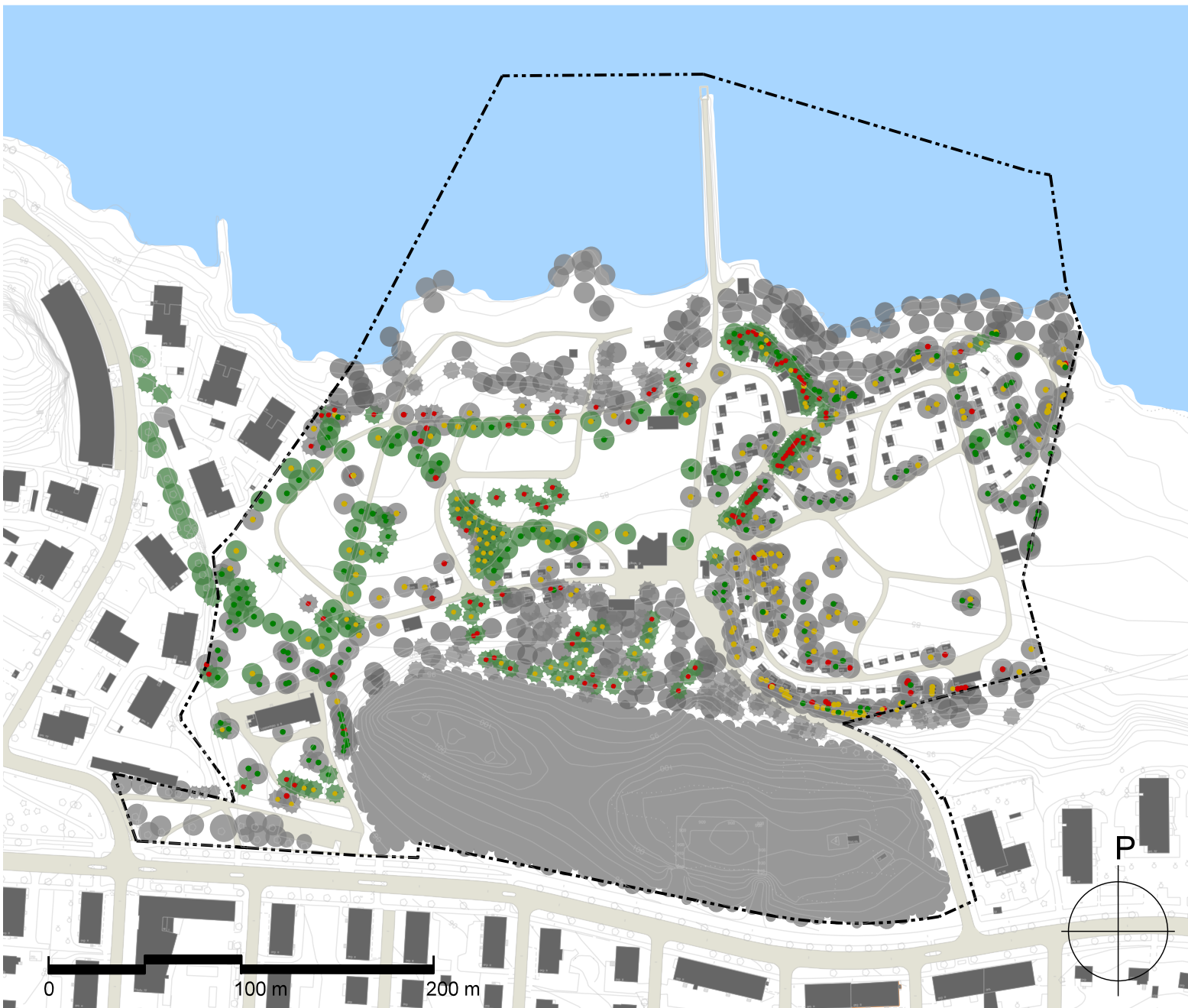

Yllä viistoilmakuva Lepolan huvilan ja rannan välistä tammikujan-
netta pitkin. Tammikujanteesta on hävinnyt useampi tammipari.

Alla viistoilmakuva kohti Lepolan huvilaa koillisesta kuvattuna. Här-
mälänsaarenkadun kerrostalokortteli sijoittuu hyvin lähelle Lepolan
huvilaa, entisen puutarhan paikalle.

TARKASTELUALUEEN HISTORIAALLINEN PUUSTO JA SEN KUNTOLUOKITUS 1:3000

LEPOLAN HUVILAN MAISEMAPUUTARHAN AIKAISET
SEKÄ PAKKALAN HUVILAN PIHAPIIRIN SÄILYNEET PUUT

NYKYINEN PUUSTO (inventoinnin mukaan)

NYKYINEN METSÄINEN ALUE

PUUSTON KUNTOLUOKITUS 2024 (Tampereen Infra)

- Kuntoluokka 1 (hyvä)
- Kuntoluokka 2 (kohtalainen)
- Kuntoluokka 3 (huono)

Hyvä ja kohtalainen -luokkien puut ovat mahdollista säilyttää ja huono -luokan puut ovat sellaisia, jotka lähitulevaisuudessa kunnan perusteella olisivat joka tapauksessa poistuvia.

--- SELVITYSALUEEN RAJAUS

Tarkastelualan historiallinen puusto ja sen kuntoluokitus -kartta.

Inventointi ja kuntoluokitus Tampereen Infra.

Visualisointi Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Kasvillisuuden pääpiirteet

Selvitysalueen puusto on monilajista ja iältään monimuotoista. Istutetun puuston vanhimmat yksilöt ovat todennäköisesti peräisin Lepolan maisemapuutarhan perustamisen ajalta, vuodelta 1906. Lepolan maisemapuutarhan alueelle sekä nykyisen Lepolanpuiston metsäalueelle istutettiin 6000 havupuuta, pääosin lännenpihtaa, joita yhä kasvaa molemmilla alueilla. Lepolan maisemapuutarhan itäreunassa pihdat kasvavat edelleen paikoin tiiviinä riveinä. Huomionarvoisia ovat myös 1900-luvun alkupuolen istutuksista säilyneet sembramännyt, lehtikuuset, tammet ja lehmukset eri puolilla Lepolan pihapiiriä ja nykyistä leirintäaluetta. Tarkastelualueen puustosta on mahdollista tunnistaa myöhemmin maisemapuutarhaan istutettuja puuyksilöitä, kuten puistoilehmuksia, punasaarneja ja metsävaahteroita. Luontaisesti alueella kasvaa mäntyjä ja metsäkuusia, joita on myös istutettu 1900-luvun alussa. Aikojen saatossa istutetun puuston sekaan on levinnyt alueella luontaisena kasvavaa lajistoa, kuten harmaaleppää, hies- ja rauduskoivua, raitaa ja pihlajaa. Luontaisesta lajistosta huomionarvoisia ovat etenkin kynä- ja vuorijalavat, joista molemmat ovat Suomessa rauhoitettuja. Luontaisesti levinneitä puita on pääosin rannan metsäisellä vyöhykkeellä ja Pakkalan entisellä peltoalueella, nykyisen leirintäalueen itäpuolella. Alueella olevat pensasistutukset ovat pääosin leirintäpaikkoja ja -toimintoja rajaavia pensasaitoja ja aidanteita. Lepolan huvilan ympäristössä pensasistutuksia on vähän.

Oheiseen karttaan on merkitty tarkastelualueen historiallinen puusto. Karttaan on myös koostettu erillisenä työnä tehdyn kuntokartoituksen tiedot, jotka osaltaan kertovat puuston iästä. Historiallinen Lepolan huvilan maisemapuutarhan alkuperäinen puusto sijoittuu suurelta osin nykyisen Härmälän leirintäalueen keskiosiin. Rantapuusto koostuu pääosin luontaisesta puustosta, lukuun ottamatta vanhaa Pakkalan pihapiiriä. Lepolan maisemapuutarhaan länsipuolella sijainnut alue oli pitkään peltona, ja sen puusto on pääosin luontaista.

Suurin osa tammikujanteiden puista ovat kunnoltaan hyviä. Leirintäalueen keskialueelle sijoittuvan lehtikuusiryhmän ovat kunnoltaan kohtalaisia. Pihdoista suurin osa on kunnoltaan huonoja. Leirintäalueen keskiosan pihtaryhmästä on jäljellä enää seitsemän puuyksilöä, jotka ovat kaikki kunnoltaan huonoja. Pihtaryhmässä on alun perin ollut useampia pihtoja, joista osa on hävinnyt. Entisen Lepolan maisemapuutarhan itäreunan pihtaryhmät ovat kunnoltaan kohtalaisia tai huonoja. Ryhmässä kasvavana pihdat kuitenkin tukevat toinen toisiaan. Kuntoluokituksen tarkastelun ulkopuolelle on jäänyt länsireunan tammikujanne, Lentäjänpuistikko ja puiston ulkopuoliset alueet, kuten ranta-alue ja Lepolanpuiston mäki.

Lepolan huvila on mahdollista nähdä leirintäalueelta päin suurien puiden lomitse. Yllä näkymä leirintäalueen länsiosan avoimelta alueelta kohti huvilaa edustan poikittaisen tammikujanteen alitse ja ympäristöön yksittäisesti ja pieniin ryhmiin istutettujen lehtikuusien ohitse, jotka sijoittuvat valokuvassa oikeaan ja vasempaan reunaan.

Maiseman häiriötekijät

Lepolan huvilan alkuperäinen maisemapuutarha on osin säästynyt rajuilta muutoksilta. Puuston luontainen kasvu ja muutokset ovat muuttaneet alkuperäisen maisemapuutarhan tilahahmoa suhteellisen vähän. Suurin ja huvilan maisemallista asemaa muokannut muutos on Lepolan huvilan pelloille ja keittiöpuutarhan paikalle 2000-luvulla rakentuneet asuinkerrostalot, jotka sijaitsevat hyvin lähellä huvilarakennusta. Korkeat asuinkerrostalot sijoittuvat huvilan ja Pyhäjärven rantaviivan väliin siten, että huvilan rannan suuntainen julkisivu avautuu kohti rakennuksia. Lepolan huvila pihapiireineen on myös rajattu muusta tarkastelualueesta verkkoaidalla ja huvilan pihapiirin käyttävät ovat ruohottuneet miltei täysin. Huonokuntoisessa verkkoaidassa on kookas puurakenteinen portti, joka on lukittu.

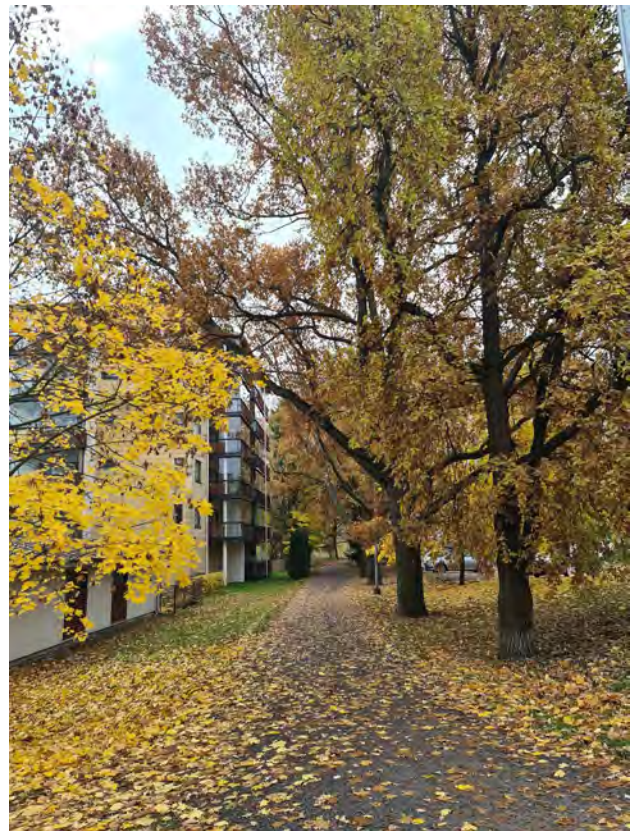
Huvilan entisen maisemapuutarhan paikalle sijoituvien leirintätoimintaan liittyvien moninaisten rakenteiden ja rakennuksien runsas määrä vaikuttaa suuresti nykyiseen yleisilmeeseen. Alueelle sijoittuu useampia leirintäalueen käytössä olevia rakennuksia, kuten toimisto, ravintola, huolto-

rakennuksia ja useita majoitukseen tarkoitettuja pieniä mökkejä sekä rantaan sijoittuvat kaksi saunaa. Pienet majoitusrakennukset sijaitsevat tiiviisti. Rakennuksien lisäksi leirintäalueella on paljon toimintaan liittyviä rakenteita kuten sähkötolppia, leikkivälineitä, lipputankoja, minigolfraita ja rakennuksiin liittyviä terassirakenteita. Leirintätoimintaan liittyvät myös tiheä reittiverkosto ja leirintäpaikkoihin liittyvät rajaavat pensasistutukset. Osa nykyisistä reiteistä noudattelee edelleen Lepolan alkuperäiseen maisemapuutarhaan alun perin toteutettuja polkuja. Alue on tiukasti rajattu verkkoaidalla, eikä reitistö yhdisty ympäröivään jalankulun ja pyöräilyn verkostoon.

Leirintäalueen rakenteista ja rakennuksista huolimatta Lepolan maisemapuutarhan alkuperäinen maisematila on edelleen niiltä osin hahmotettavissa ja maisemapuutarhan aikainen maisematila on palautettavissa leirintäalue toiminnan poistuessa. Vuosikymmeniä kestänyt leirintäalue toiminta on osaltaan suojannut ainakin osaa Lepolan huvilan maisemapuutarhasta suuremmilta muutoksilta, rakentamiselta ja umpeenkasvulta.

Yllä vasemmalla näkymä leirintäalueen itäpuolelta. Pakkalan entisillä avoimilla pelloilla sijaitsee leirintäalueen mökkejä itseksylvääntyneen puuston seassa.

Yllä oikealla näkymä Lepolan huvilalle johtavaa läntistä tammiriviä pitkin. Lepolan huvilan puutarha sijoittui kuvansuuntaan nähden tammirivin oikealle puolelle. Tammirivi toimii myös liito-oravien kulkuyhteytenä.

Ylinnä ilmakuva Lepolan huvilasta pihapiireineen. Lepolan puoli-avointa pihaa rajaa tiiviimpi puusto jokaisesta ilmansuunnasta.

Yllä näkymä kohti länttä. Entiselle Lepolan maisemapuutarhan alueelle sijoittuu nykyisin useampia leirintäalueen toimintoja, kuten kuvassa vasemmalla näkyvän ravintolan terassi, edustalla näkyvä minigolf-rata ja rannan suuntaisen puistokäytävän varrelle jäävä leikkipaikka.

3 Maiseman arvot ja vaalittavat ominaispiirteet

Lepolan huvilan ja Härmälän leirintäalueen maiseman arvojen lähtökohtana on Pyhäjärven ranta-alueen maiseman perusrunko - kallioisia mäkiä ympäröivä loivasti rantaan viettävä maasto, missä avoin viljelymaisema oli 1900-luvun alkuun asti vallitseva maisematila ja rantaviivaa rytmittivät alueelle luontaiset rantametsiköt. Tähän maisematilaan rakentui Lepolan huvila puutarhoineen ja jo 1960-luvulla hävinnyt Pakkalan huvila. Lepolan huvila sijoittui tien tuntumaan, kallioisen mäen länsipuolelle, paikalle, jossa oli sijainnut Hatanpään kartanon talousrakennuksia. Lepolan talousrakennukset eivät ole säilyneet ja Lepolan huvila edustaakin tarkastelualueen rakennuskannan vanhinta kerrostumaa. Kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus edustaa tyyppillistä vuosisadan vaihteen huvilarakentamista.

Lepolan päärakennuksen ja rannan väliin perustettiin laaja hyötypuutarha, joka ei ole säilynyt. Sen paikalla on 1990-luvulla rakennettuja asuin-kerrostaloja.

Pakkalan huvila sijoittui Lepolasta koilliseen, aivan rannan tuntumaan. Sen vaatimattomasta pihapiiristä on säilynyt yksittäisiä puuyksilöitä.

Lepolan huvilan laajan puistomaisen maisemapuutarhan säilyneet istutusaiheet ovat maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä. 1900-luvun alkupuolella toteutetut istutukset viittaavat siihen, että huvilan silloiset omistajat ovat tietoisesti halunneet rajata Lepolan maisemapuutarhaa ympäröivästä maisemasta. Säilyneiden alkuperäisten istutusaiheiden ansiosta maisemapuutarhan alkuperäinen tilallisuus on monelta osin säilynyt vaikkakin avoimen ja suljetun maisematilan kontrasti muuttunut erityisesti Pyhäjärven rantavyöhykkeellä. Huvilalta rantaan johtaneet tammikujanteet ja -rivit, keskeisesti sijoittuneet lehtikuusiryhmät sekä pihta-aidanteet edustavat istutetun kasvillisuuden vanhinta kerrostumaa. Rannan suuntaisesti istutetuista havuvyöhykkeen kuusista on jäljellä osa, mutta yhdessä alueella luontaisesti kasvaneiden ja myöhemmin kylväytyneen lehtipuuston kanssa alue muodostaa edelleen maisematilaa rajavan puustoisien vyöhykkeen. Maisemapuutarhan

voimakkaana itäisenä päätteenä ovat toimineet korkeat lännenpihta-aidanteet, jotka ovat Lepolan maisemapuutarhan alkuperäisiä istutuksia. Nykyisin pihta-aidanteiden länsipuolelle sijoitetut leirintäalueen mökit tuovat maisemapuutarhan itäistä päätettä lännemmäksi ja pehmentävät pinta-aidanteiden voimakasta rajaa. Vaikka Lepolan huvilan puistomaisen maisemapuutarhan taustalla ei liene ollut puutarha-arkkitehtia tai puistosuunnitelmaa, tehtiin puutarhan istutukset määrätietoisesti tavoitteena luoda huvilan omistajien kesänviettoa palveleva paikka.

Laajaa avointa viljelymaisemaa ei ole jäljellä, mutta Lepolan huvilan laajan maisemapuutarhan niityt ja nurmet ovat osaksi säilyneet leirintäalueella nurmipintaisina. Lepolan huvilan maisemapuutarhan alueella on säilynyt osa Lepolan huvilaa vanhemmasta käytävalinjauksesta, joka on mahdollista nähdä vuoden 1896 kartassa. Myös osa Pakkalan huvilalle johtaneesta tieyhteydestä, joka on mahdollista nähdä jo vuoden 1896 kartassa, on säilynyt leirintäalueen käytävänä. Leirintäalueen nykyisistä käytävistä vain osa on peräisin Lepolan huvilan ajalta, säilyneiden käytävien painottuessa Lepolan huvilan pihapiirin, leirintäalueen keskiosaa kiertäviin ja rantaan suuntautuviin käytäviin.

Tarkastelualueella on maisemallisten ja kulttuurilisten arvojen lisäksi myös luontoarvoja. Alueella kasvava vanha puusto soveltuu liito-oravien elinympäristöksi. Liito-oravien alueet painottuvat pääosin leirintäalueen puustoisille alueille. Lepolanpuiston metsäiselle mäellä ja tarkastelualueen rantavyöhykkeellä on inventoitu useampia vuorijalava, jotka on luokiteltu arvokkaiksi lajeiksi. Alueelle sijoittuu myös muutama kynäjalava. Leirintäalueen luoteisosan rantametsä ja avoin puistoalue järeine puistopuineen on Pohjanlepakon elinympäristöä.

Viereisellä sivulla Maisemallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja -kartta. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

MAISEMALLISIA JA KULTTUURIHISTORIALLISTA ARVOJA 1:3000

MAISEMAN SÄILYNEISYYDEN TARKASTELU VANHOJEN KARTTOJEN JA ILMAKUVIEN POHJALTA

MAISEMATILA JA PUUSTO

- SÄILYNEET HAVUPUU VALTAISET ALUEET
- HÄVINNEET HAVUPUU VALTAISET ALUEET
- SÄILYNEET HARVAPUUSTOISEET ALUEET
- 1900-LUVUN ALUSTA AVOIMENA SÄILYNYT RANTA-ALUE
- UMPEENKASVANUT AVOIN RANTA-ALUE
- 1900-LUVUN ALUN RANTAVIIJA
- 1800-LUVULTA ASTI AVOIMENA SÄILYNEET MAISEMATILAT
Alunperin Hatanpään peltoalueet, myöhemmin Lepolan maisemapuutarhan avoimet alueet
- UMPEEN KASVANUT TAI RAKENNETTU HISTORIAALISESTI AVOIN MAISEMATILA
- LEPOLAN MAISEMAPUUTARHAN SÄILYNEET PUUT
Istutettu ennen 1940-lukua, lehtipuut, lehtikuuset, havupuut
- MAISEMALLISESTI MERKITTÄVÄ KUJANNE/PUURYHMÄ/PUU
Lepolan maisemapuutarhan säilyneet puut muodostavat maisemallisesti merkittäviä elementtejä
 - A. Lepolan etupihaan metsäkuusirivi
 - B. Lepolaan johtanut tammirivi
 - C. Lepolan edustan tammirivi
 - D. Lepolan maisemapuutarhan tammikuja
 - E. Lepolan ja rannan välinen tammikuja
 - F. Lepolan maisemapuutarhan punasaarnirivi
 - G. Lepolan maisemapuutarhan keskiosiin sijoittuva arkangelinlehtikuusiryhmä
 - H. Lepolan maisemapuutarhan alkuperäisestä lehmusrivistä säilyneet puuyksilöt
 - I. Lepolan maisemapuutarhan itäreunaa reunustavat lännenpihtarit
 - J. Lepolan maisemapuutarhan keskiosan lännenpihtaryhmästä säilyneet puuyksilöt
 - K. Lepolan maisemapuutarhan rannan suuntainen metsäkuusivyöhyke
- Elementtien hävinneet puut ja puuryhmät
- MAISEMALLISESTI MERKITTÄVÄ PUUSTONÄKYMÄ
- HÄVINNEET NÄKYMÄT
- NYKYINEN PUUSTOJEN PUUSTO

RAKENNUKSET JA PIHAPIIRIT

- LEPOLAN HUVIDAN TILARAJAT
 - LEPOLAN PUUTARHA n. 1900 - 1956
 - PAKKALAN HUVIDAN PIHAPIIRI
 - VANHIN SÄILYNYT RAKENNUS, Lepolan huvila oletettavasti vuodelta 1901
 - HÄVINNEET RAKENNUKSET JA RAKENTEET
1. Lepolan pihapiiriin kuuluva rakennus
 2. Lepolan pihapiiriin kuuluva rakennus
 3. Lepolan pihapiiriin kuuluva rakennus
 4. Lepolan pihapiiriin kuuluva rakennus
 5. Lepolan pihapiiriin kuuluva rakennus
 6. Vanha rakennus Lentokonetehdäälle johtaneen kadun varrella
 7. Lepolan huvilan alarakennus
 8. Lepolan saunarakennus
 9. Lepolan pitkä laiturit ja laiturin päähän sijoittunut uimahuone
 10. Pakkalan huvila n. 1800-luvun lopulta 1960-luvulle
 11. Pakkalan pihapiiriin kuuluva rakennus
 12. Pakkalan laiturit
 13. Pakkalan pihapiiriin kuuluva rakennus
 14. Pakkalan pihapiiriin kuuluva rakennus
 15. Pakkalan pihapiiriin kuuluva rakennus
 16. Pakkalan pihapiiriin kuuluva rakennus
 17. Pakkalan pihapiiriin kuuluva rakennus

KÄYTÄVÄT

- SÄILYNEET LEPOLAN MAISEMAPUUTARHAN KÄYTÄVÄT JA NIIDEN OSAT
Linjaus vuoden 1946 ilmakuvan mukaan
- HÄVINNEET LEPOLAN MAISEMAPUUTARHAN KÄYTÄVÄT JA NIIDEN OSAT
Linjaus vuoden 1946 ilmakuvan mukaan
- SÄILYNYT VUODEN 1896 KARTASSA ESITETTY KÄYTÄVÄLINJAUS
- HÄVINNYT VUODEN 1896 KARTASSA ESITETTY KÄYTÄVÄLINJAUS
- SÄILYNEET LENTÄJÄNPUISTON KÄYTÄVÄT JA NIIDEN OSAT
Linjaus vuoden 1966 ilmakuvan mukaan
- HÄVINNEET LENTÄJÄNPUISTON KÄYTÄVÄT JA NIIDEN OSAT
Linjaus vuoden 1966 ilmakuvan mukaan
- SELVITYSALUEEN RAJAUS

Yllä vasemmalla näkymä Lepolan huvilalta kohti Pyhäjärven rantaa säilynyttä tammikujannetta pitkin.

Yllä oikealla näkymä samaista tammikujannetta pitkin rannalta kohti Lepolan huvilaa. Kujanteen hävinneet tammiparit muodostavat avoimen katkoksen muuten tiiviiseen tammikujanteeseen.

Valokuva samaisesta tammikujanteesta koillisesta kuvattuna. Tammikujanne peittyy hieman itäreunalla kasvavien suurien lehtikuusien taakse, jotka ovat myös Lepolan huvilan maisemapuutarhan alkuperäistä puustoa.

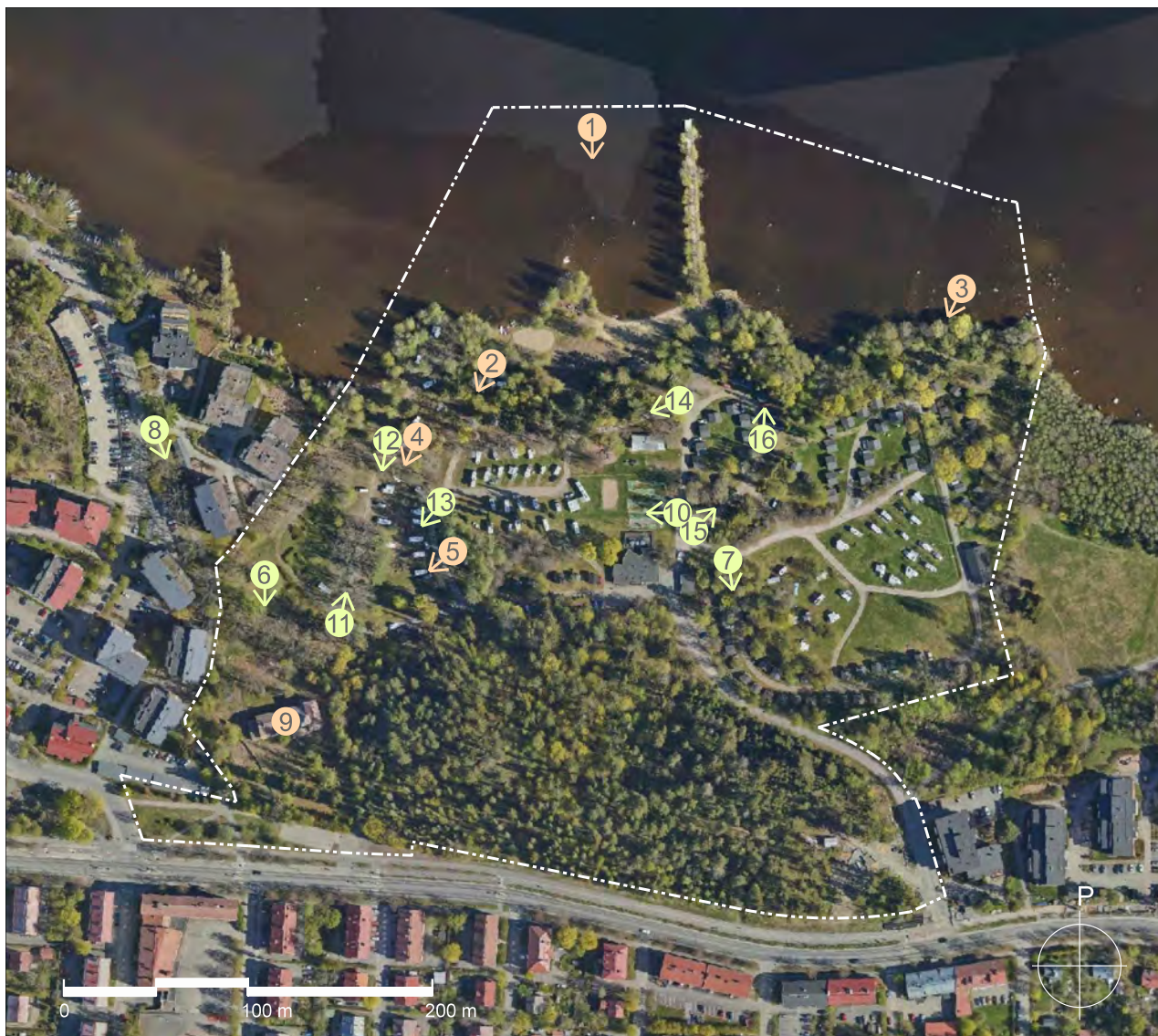
Yllä vasemmalla näkymä leirintäalueen pohjoisreunan käytävältä kohti länttä. Rannanpuoleinen metsäinen vyöhyke, joka sijoittuu kuvan oikeaan reunaan, ohjaa näkymää kohti leirintäalueen avointa nurmipintaa kuvan vasemman puolen lehtipuuvien lomitse.

Yllä oikealla leirintäalueen kahta suurinta avointa nurmipintaa rajaava lännenpihtarivi, joka on merkittävä maisemallinen elementti.

Valokuva samaisesta lännenpihtarivistä. Pihdat ovat istutettu 1900-luvun alussa rajaamaan Lepolan huvilan maisemapuutarhaa itäiseltä reunaltaan.

NYKYTILAN VALOKUVIEN KUVAUSSIJAINNIT

- NYKYTILAN VALOKUVAT MAANTÄSOLTA
- NYKYTILAN VALOKUVAT ILMASTA
- 1** VALOKUVIEN NUMEROT
- SELVITYSALUEEN RAJAUS

Raportin nykytilan valokuvien indeksikartta.
Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Lähteet

Karttapalvelut ja avoin data

Tampereen kaupungin karttapalvelu. 2022. Saatavilla: <https://kartat.tampere.fi/oskari/>

Arkistolähteet

TKA = Tampereen kaupunginarkisto

VKA = Vapriikin kuva-arkisto

MVKA = Museoviraston kuva-arkisto

KK= Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot, digi.narc.fi

Kirjallisuuslähteet

Anna Lyyra-Seppänen. 2012. Tampere Härmälänranta - Kantatehtaan ympäristön rakennusinventointi. Pirkanmaan maakuntamuseo.

Juhani Hildén. 1993. Huvilarannikko: tamperelaisherrasväen kesäasutuksen vaiheita Rantaperkiössä ja Härmälässä. Tampereen kaupunki: Härmälä-seura.

Ramboll. 2021. Härmälän leirintäalueen asemakaavan nro 8809 luontoselvitykset. Tampereen kaupunki.

Tampereen Infra. 2024. Härmälän leirintäalueen ja reuna-alueiden puustokartoitus. Tampereen kaupunki.

Vahanen Rakennusfysiikka Oy. 2020. Rakennushistoriaselvitys - Lepolan huvila. Tampereen Tilapalvelut Oy.

Kuvalähteet

Nykytilan valokuvat Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy 2024, ellei toisin mainita.

TAMPERE.
FINLAND

Maisema-arkkitehtitoimisto
NÄKYMÄ Oy